

Zadruga

List za združništvo in razne
narodno-gospodarske razprave.

Last in glasilo „Zadružne Zveze v Celju“.

Urejuje: **Miloš Stibler.**

Uredništvo in upravništvo je na Schillerjevi cesti št. 3,
I. nadstropje v Celju. Rokopisi se ne vračajo. Naročnina
se naj pošilja »Zadružni Zvezi v Celju«. Ponatisi iz
»Zadruga« so dovoljeni le tedaj, ako se navede vir.

Naročnina celoletno 3 K. — Cene inseratom po dogovoru.
List izhaja 1. in 15. dan v mesecu.

ZADRUGA

:: :: Glasilo „Zadružne Zveze v Celju“. :: ::

DR. ANTON BOŽIČ:

Kaj je s čistim dobičkom naših zadrug iz bilance za leto 1914.

V 12. številki »Zadruga« sem razpravljajal o nekaterih vprašanjih, ki se dotikajo vojne bilance za leto 1914. Podal sem nasvet, da se naj čisti dobiček ne razdeli v razne manj pomembne podpore raznim društvom, ampak da se naj po primerno visokih odpisih preostanek dobička pridene rezervnemu zakladu. Ta svoj nasvet sem s tehtnimi razlogi utemeljil.

V 3. številki »Slovenskega Naroda« od 5. prosinca 1915 se je g. dr. Jurtela, odvetnik v Ptujju, temu nasvetu uprl in je priporočal, da se naj iz čistega dobička za upravno leto 1914 kar največ da za dobrodelne namene. Povdarja v članku, ki se je natisnil na prvem mestu dotične številke, doslovno: »Ko so naši denarni zavodi tem zahtevam zadostili, še le potem naj mislijo na rezervne zaklade! Od dotacije, katero dobi rezervni zaklad v enem letu, ni odvisen obstoj ali razvitek nobene naših posojilnic! Ako dobe letos rezervni zakladi manje, ne bo ogrožena nobena posojilnica! Načelstvom in nadzorstvom pa se v bodoče ne bo moglo očitati od nobene strani, da je veliki trenotek našel male (recte malenkostne) ljudi«.

Ne bi odgovarjal na ta članek, ako bi ga ne spisal ravno g. dr. Jurtela, katerega čislam kot marljivega, vestnega in skozi narodnega zadrugarja. Ne bi odgovarjal, ko bi ne imel članek neke ostrosti, ki kaže omalovaževanje misli in nasveta, katerega sem izrekel v svojem sestavku v opazkah o bilanci za leto 1914. Zdi se mi potrebno odgovoriti, da se zopet in ponovno

povdarja resen trenotek, v katerem imajo zadruge o razdelitvi čistega dobička odločevati.

Povdariti pa še moram poprej, da me je hudo zadelo, ker se je g. dr. Jurtela poslužil za svoj nasvet političnega dnevnika in je s tem popolnoma gospodarsko vprašanje, ki je nam vsem na srcu, potegnil v dnevno polemiko. Bil bi mu hvaležen, ko bi bil svoj članek objavil v »Zadruzi«, ki je po mojem nemerodajnem mnenju za nepristransko razmotrivanje takih gospodarskih vprašanj najboljše in najprikladnejše mesto.

G. dr. Jurtela je imel pri svojem nasvetu pred očmi velik zavod, kateremu on že dolgo let načeljuje, to je »Hranilno in posojilno društvo v Ptuj«. Ta zavod je imel leta 1913 hranilnih vlog K 3.197.284'17 in rezervnega zaklada K 345.011—. Ker je bilo deležev K 76.031, je znašalo lastno premoženje zavoda 421.042 K ter je bilo razmerje med lastnim in tujim premoženjem, kakor 1:7. Da tak zavod od svojega čistega dobička, ki znaša več deset tisočev, lahko da tudi za one namene, katere je imel g. dr. Jurtela v svojem članku pred očmi, je jasno. Takih daril takemu zavodu nočem braniti, čeravno naj tudi taki zavodi ne omalovažujejo dejstva, da je ravno pri velikih zavodih veliki rezervni zaklad neprecenljive vrednosti.

Koliko pa je takih zavodov? Na prstih ene roke bi jih lahko preštel.

Moj nasvet je veljal večini v Zadružni Zvezi včlanjenih zadrug, moral je torej izjeme pustiti v nemar. Večina posojilnic in zadrug sploh pa — to konstatujem iz poročil našega revizorja — še ima premale rezervne zaklade, razmerje med lastnim in tujim premoženjem je še neugodno, večina posojilnic in zadrug sploh za ostre krize in eventuelne večje izgube še ni tako zavarovana, da bi kak drug način razdelitve čistega dobička nego jačenje lastnega premoženja, dotacijo rezervnega fonda mogel in smel mirno priporočati.

To je en tehten razlog za moj nasvet.

Drugi tehten razlog za moj nasvet je pa ta, da sedanji čas krepljenje rezervnega zaklada nujno priporoča. Gotovo je, da bo marsikateri dolžnik postal vsled vojnih dogodkov plačila nezmožen ter bo postala terjatev proti njemu neizterljiva. Gotovo je, da bo marsikatero posojilo, ki je bilo dano zgolj osebi kot taki z ozirom na njeno socialno stališče (uradnik, zdravnik), postalo vsled smrti dolžnika v vojni neizterljivo. Gotovo je, da bodo pri

marsikaterih terjatvah odpadli poleg dolžnikov tudi poroki. Ako pride v kak kraj sovražnik, — kar vidimo v Galiciji, — je izgubljen inventar, izgubljene so marsikateri terjatve itd. Ne da bi moralo pri nas tako daleč priti, bog nas tega varui! Pa v svoje gospodarsko preračunanje je treba tudi take slučaje vzeti v upoštevanje. In za take slučaje ne poznam drugega leka in sredstva, kakor močan rezervni fond.

In tretji razlog bi naj bil še ta: Iz poročil raznih listov je posneti, da bodo banke pri letošnji bilanci dividende skrčile, razdelitev dobička v druge namene omejile in vso razpoložljivo svoto čistega dobička pridjale rezervnim fondom. Banke delajo z milijoni lastnega, delniškega kapitala, z stotisoči in milijoni rezervnih fondov. Če smatrajo ta velika kapitalistična podjetja, katerim se negospodarstvenost in nepoznanje gospodarskega položaja ne more očitati, za potrebno, da krepijo pred vsem v sedanjem času rezervne zaklade, morajo imeti zato zelo tehtne razloge. — Še nujnejša potreba, na enak način ravnati, obstoji za zadruga, ki nimajo niti približno tako velikega lastnega premoženja, kakor banke.

Še eno je upoštevati. Zadruga naj dobiček v **trajne** namene razdele, ne oziraje se na dnevne potrebe. Trajni namen par excellence je pa dotacija rezervnega fonda, ker si z visokim rezervnim fondom zasigura zadruga svoj obstoj **trajno**. S tem pa stori za naš gospodarski in narodni razvoj največ. Brez trdne gospodarske organizacije naša bodočnost ni zasigurana. Trdna je organizacija, če so posamezni člani te organizacije trdni. Trdni so pa člani le, če imajo dobre fundamente, kar so pri zadrugah rezervni zakladi.

Pa bo se reklo in se je reklo: Enoletni dobiček ne zaleže mnogo, — zato ne škodi, če ga razdelimo za nujne dnevne potrebe. To je pristni slovenski izgovor, izgovor one pristne gospodarske rekel bi lahkomišljenosti, katero najdemo pri vseh gospodarsko mladih narodih, seveda tudi pri Slovencih. — One železne doslednosti v izpolnjevanju gospodarskih dolžnosti se vedno še nismo priučili. Živimo še vedno le za trenotek, kakor ravno narose. V tem oziru bi se morali iti k Angležem in Nemcem učiti, zadostuje tudi k Čehom. Sentimentalnosti v gospodarstvu ni. Marsikatera posojilnica, ki je pravočasno večala rezervni fond, bi stala po izgubah pri Glavni in drugače boljše, kakor stoji. Pride se z odgovorom, da so darovi za vojne namene važni, da so podpore vdovam in sirotam potrebne. Ne zanikam tega, marveč priznam važnost namenov. Povdarjam pa, da take podpore nimajo onega velikega

pomena za zadruge, kakor je namen, ki ga naj izpolnjujejo rezervni zakladi. Za onemogle, uboge, vdove in sirote bo skrbela skupnost, država. Vsak po svoji moči bomo z davki in prostovoljnimi prispevki pomagali državi, da izpolni to veliko breme. Država od zadrug v tem oziru žrtev niti ne zahteva, nasprotno: največji interes ima danes država na tem, da se gospodarstvo v državi vzdrži v ravnotežju in da se naša gospodarska stavba ne ruši. Ako torej zadruge po svojih močeh vzdržijo zadružno gospodarstvo — če smem tako reči, — so izpolnile velikansko nalogo, mnogo večjo, kakor je par sto kron raznih podpor. Pripomnim še da pri zadrugah take podpore sirotam padlih zadružnikov itak ne bodo izostale, ker bodo morale zadruge terjatve, katere bi sicer in bodo proti tem vdovam in sirotam kot naslednikom padlih vojakov imele, ne izterjati, ampak popolnoma ali deloma odpisati, ako bodo postale neizterljive. Odpis je mogoč le s pomočjo rezervnega zaklada.

Povdarjam končno, da nisem v svojem napadenem članku hotel govoriti proti darilom Ciril-Methodovi družbi, šolam in enakim namenom. Ako se za tak občekoristen trajen namen da primerna svota, ki je v skladu z močjo zadruge, se temu nobeden pameten človek ne bo protivil. Spregovoriti sem hotel besedo le proti nesmiselnemu razmetavanju čistega dobička za malenkostne, rekel bi enodnevnne namene in proti nesmielni razvadi, ki se je v naziranje vseh naših slojev kakor klešč zajedla, da namreč vsakdo vse od posojilnic zahteva. Posojilnice bi naj bile po tem mnenju ne posojilnice, ampak dobrodelni zavodi. Če se napravi kje kaka zbirka lokalnega pomena, kaka veselica, kak društven prapor, kak izlet, kako obdarovanje otrok itd., pokliče se vse posojilnice, naj prispevajo, in ljudje se hudujejo, če prispevki izostanejo. Tej razvadi se mora napraviti konec, **ljudstvo mora priti do spoznanja, da so posojilnice dolžne, skrbeti v prvi vrsti za svoj trdni in trajni obstoj ter da pridejo vse druge humanitarne dolžnosti na vrsto še le potem, ko je posojilništvo tej prvi svoji dolžnosti v vsakem oziru zadostilo.**

Če tudi sem v nevarnosti, da se me uvrsti med male in malenkostne ljudi, vendar ne morem drugače, kakor da ostanem pri svojem nasvetu:

Čisti dobiček za upravno leto 1914 se po strogih odpisih pri inventarju, terjatvah in vrednostnih papirjih, pridene rezervnemu zakladu in porabi za »pomožni zaklad pri Zadružni Zvezi«. Darovi v trajne in pomembne namene naj ne bodo

izključeni. Priporočam zadrugam Zadružne Zveze, da se tega nasveta strogo drže. — Ko bodo prišli boljši časi in bode lastno premoženje zadrug v zdravem razmerju s tujim od zadruge oskrbovanim premoženjem (vlogami), potem še le bodo prišli razni drugi nameni in darila do veljave, in takrat bom prvi, ki bom zadrugam priporočal izdatno podpiranje naših družabnih, narodnih in gospodarskih naprav in stremljenj.

MILOŠ STIBLER:

Poučno delo zadrug za časa vojske in vobče.

Že v svojem novoletnem članku sem imel priliko poudarjati veliko važnost poučnega dela v sedanjem vojnem času. Domača strankarska politika se je — hvala Bogu — za nekaj časa umaknila iz našega javnega življenja. Ljudstvo pozorno sledi redkim novicam, ki prihajajo z raznih bojišč, drugače pa skrbi le za svoje gospodarstvo, ki zahteva sedaj več razumevanja in previdnosti, kakor kedaj poprej. Ljudstvo je v teh časih hvaležno za vsako pomoč, ki jo prejme v obliki primernih nasvetov in tolmačenja posameznih važnih gospodarskih vprašanj. Tega dejstva zadruge ne smejo prezreti. Zadruge, kot izredno važne gospodarske naprave velikih ljudskih množic naj nasprotno ravno sedaj uporabljajo ugodno priliko in naj skrbe za ljudski pouk v prvi vrsti o preveliki važnosti združništva, v drugi vrsti pa naj povsod, kjer le morejo, pospešujejo poučno delo o vprašanih kmetijskih opravil, ki bodo imela v l. 1915 posebno važen pomen.

Nahajamo se ravno v tem času, ko bodo zadruge sklicevale občne zборе. Kako zelo so zadruge doslej grešile z svojimi občnimi zbori! Četudi so mnoge zadruge štejele na stotine in na tisoče članov, vendar se načelstvom navadno ni zdelo potrebno, da bi se poslužila primernih sredstev, s katerimi bi se privabilo ljudi na občni zbor, kjer bi se jim lahko dalo toliko dobrega pouka o združništvu in gospodarskih vprašanih vobče. To je velika napaka v življenju mnogih naših zadrug. Naj načelstva napako spoznajo in začnejo s poboljšanjem ravno v sedanjem času, v času največje sile. Članstvo se mora za svojo zadrugo zanimati in dolžnost vsakega združnega načelstva je, da to zanimanje v članstvu budi. V to svrhu je sklicanje občnega zbora treba vedno primerno razglasiti, dnevni red pa je treba urediti tako, da bodo

zborovalci tudi v resnici nekaj imeli od svoje navzočnosti. Saj se da še računski zaključek sam tako zanimivo razložiti! Treba je pač primerjati posamezne postavke s prejšnjim letom ter povsod tolmačiti vzroke napredovanja ali nazadovanja. Neka posojilnica napravi to zmiraj prav lepo. Občni zbor skliče vedno v šolsko sobo ter vse številke zadnjega in predzadnjega računskega zaključka pregledno napiše na šolsko tablo, na kar posojilnični tajnik posamezne postavke zanimivo tolmači. Govori se pri tej priliki tudi o napredovanju ali nazadovanju števila članov, govori se o važnosti zadruga in se prilika obenem porabi za pridobivanje novih članov. Na podlagi premoženjskega stanja se razloži pomen deležev in zakladov, razpravlja se o razmerju med tujim in lastnim premoženjem, o potrebi izplačevanja dolgov in o varčevanju, poroča se o obrestni meri osobito tudi v tem oziru, kako je z zaostalimi obrestmi in od česa je visokost obrestne mere odvisna, končno se razpravlja o vseh posebnostih, ki jih je načelstvo v pretečenem letu pri svojem poslovanju opazilo. Koliko lepega in in zanimivega se da povedati pri vseh teh točkah! Ampak enega je k temu treba: dobre volje in dobre priprave. To je stvar poročevalčeva. Žalostno pa bi bilo, ako bi v vsaki zadrugi ne bilo najti vsaj enega moža, ki bi imel razuma in srčnosti dovolj, da se loti take naloge!

Ravno tako zanimivo se dado odpraviti tudi vse druge točke dnevnega reda. V načelstvenem poročilu se pove, koliko je bilo sej, zakaj je bilo treba toliko sej in najvažnejše razprave iz načelstvenih sej. Poroča se lahko v tej točki o občnem zboru Zveze in se razloži pomen Zveze za posamezne zadruga. Nadzorstvo poroča kolikokrat in kako je nadzorovalo poslovanje načelstva in s kakim uspehom. Pri čitanju zvezinega revizijskega poročila se tolmači važnost revizije v prid vlagateljem in članom, ki jamčijo z svojim premoženjem za obveznosti zadruga. Pri volitvah se razložijo velike pravice, ki jih imajo člani s tem, da volijo vodstvo zadruga, razloži se jim pa tudi velika odgovornost za to, da so volili v vodstvo res najboljše, zaupanja najbolj vredne zadruga. Razpravlja se pri tem tudi o brezplačnosti delovanja članov načelstva, kar se je udomačilo v zadrugah le radi tega, ker temelji delovanje zadruga na ljubezni do bližnjega. Istotako se postopa pri vseh ostalih točkah, ki so še na dnevnem redu.

Zadruga naj torej skušajo spraviti na letošnje občne zборе čim največ članstva in tudi drugega zadrugam naklonjenega ljudstva ter naj skušajo v nasvetovanem smislu buditi zanimanje za za-

družno gospodarstvo. Naj pa skušajo načelstva, da bo prireditev še zanimivejša, dobiti kakega govornika tudi od zunaj. Za združna vprašanja bodo zadrुžne zveze gotovo zmiraj rade dale govornike na razpolago, ker le-te same najbolj vedo, kako zelo je potrebno poučevati ljudstvo o temeljnih vprašanjih zadrुžništva kakor: zgodovina zadrुžništva, gospodarske naloge posameznih zadrug, zadrुžništvo in kapitalizem, omejena in neomejena zaveza, dolžnosti članov napram zadrugi, dolžnosti zadrug napram članom, posamezne vrste denarnega in nedenarnega zadrुžništva, družabni pomen zadrुžništva, katere vrste zadrug so pri nas še premalo razvite, o varnosti zadrug itd., itd. Cela vrsta zanimivih vprašanj se najde za zadrुžnega predavatelja. Razun tega pa bodo zadrugam tudi druge gospodarske organizacije, osobito kmetijske družbe gotovo rade šle na roko in na prošnjo odposlale svoje govornike, da razpravljajo o raznih drugih gospodarskih vprašanjih poljedelstva, živinoreje itd.

S takim ravnanjem bodo občni zbori silno pridobili, kar bo zadrugam le v korist. Kajti čim bolj bo ljudstvo zadruge spoznalo, tem večjo oporo bo to dalo zadrugam. Razume se pa, da naj skušajo zadruge posebno v sedanjem času tudi po občnem zboru prirejati poučna zborovanja z zadrुžnimi in drugimi gospodarskimi predavanji in razgovori. Istotako je dolžnost zadrug, da širijo med ljudstvom gospodarske, v prvi vrsti zadrुžne časopise.

Izkušnja uči, da se v eni in isti dobi nikdar ne nauče vsi učenci enako mnogo. S tem je treba računati tudi pri prostovoljnem poučnem delu, ki ga naj opravljajo zadruge. Ako mnogi sploh ne bodo hoteli ničesar vedeti o poučevanju, pri mnogih pa zopet uspeh ne bo dosežen v zaželjeni meri, ne sme to nikogar premotiti. Brezdvomno je, da bo kljub takim neuspehom na drugi strani zopet mnogo uspehov. V marsikaterem se bo zasejalo seme za trajno zanimanje za zadrुžna in vobče gospodarska vprašanja. Čim več in čim boljše bo zadruga vršila poučno delo, tem več bo takih uspehov. In taki uspehi so tem bolj potrebni, čim večje in obsežnejše postajajo naše zadruge v svojem poslovanju. Kajti tako izobraženi zadrुžniki bodo tvorili nekak rezervoar, iz katerega se bo zbiralo v slučaju potrebe nove člane načelstva in nadzorstva, razuntega bodo le-ti kot poznavatelji zadrुžnega gospodarstva večinoma dobri in zanesljivi prijatelji in zagovorniki zadrug, kar je istotako potrebno in koristno.

MILOŠ STIBLER:

Novoletna razmišljanja.

Pod naslovom »Novoletna razmišljanja« je objavil znamenit zadrugar Karl Wrabetz v dunajskem strokovnem listu »Die Genossenschaft« velezanimivo razpravo, ki jo kaže posloveniti vsaj v glavnih točkah, v kolikor utegnejo slovenske zadrugarje posebno zanimati. Bila pa bi to naslednja poglavja:

Vojska in kredit.

Več mescev že živimo v tem najstrašnejšem času in občutimo posledice svetovne vojske na lastnem telesu, na sinovih-vojakih, na sorodnikih, na znancih in na mošnji. Mnogo podjetij je delo ustavilo, manje radi pomanjkanja dela in naročil, kakor radi pomanjkanja delavnih sil in surovin. Saj se celo išče dobro izurjenih delavcev, ker dajejo naročila vojne uprave tisočem delo in lep zaslužek.

Najslabše pa je s kreditom. Sicer so se tozadevne razmere po prvem moratoriju navidezno spremenile. Zmiraj pa so še oni na najslabšem, ki jim doslej nikdar ni bilo treba iskati kredita, sedaj pa to morajo storiti. Banke in zadruga morejo le z največjo težavo dovoljevati starim strankam običajni kredit in morajo v prav mnogih slučajih novim, četudi dobrim prošnjikom posojilno prošnjo odbiti.

Dunajska vojna kreditna banka in doslej osnovane vojne posojilnice v mnogem oziru niti **upravičenih** želj ne izpolnijo. (Za vojne posojilnice je dala država pol milijarde kron na razpolago. Razne zadržne organizacije — tudi Zadružna Zveza v Celju — so predložile vladi svoje nasvete za praktično uporabo dovoljenega zneska. — Razume se pa, da gospodje pri zeleni mizi zmiraj več vedo, kakor praktiki, zato se jim tudi ni zdelo vredno poslušati nasvete slednjih. Op. ur.) O osebnem kreditu brez zastav pri teh zavodih sploh ni govora, tudi tedaj ne, če prosi za posojilo obrtnik, ki je splošno znan kot izvrsten in marljiv mož. Po našem mnenju bi take vojne posojilnice sicer ne smele lahkomišelnost poslovati, vendar pa bi morale biti pri dovoljevanju posojil vsaj nekoliko koncilijantnejše, prizanesljivejše, kakor v normalnih, mirnih časih. Kako naj raste vera v gospodarsko moč države, ako dajo državne vojne posojilnice na državne papije samo 50% posojila? Mi ne verjamemo, da bi utegnili na-

stati nevarnost za izgubo, ako bi se dalo na državne zadolžnice posojilo po 75% od nominalne vrednosti. Saj država lahko s prodajo zastavljenih papirjev čaka tako dolgo, da se kurz zopet dvigne. Nujno potrebno je, da se da kredita vrednim in plačila zmožnim podjetnikom zadosti posojila na razpolago, da z vzdrževanjem več tisoč podjetij ne oslabi tudi gospodarska moč države. Čim več podjetij je svoje delo omejilo ali celo ustavilo, tem bolj bodo padli dohodki na davkih. In davki so v sedanjih razmerah vendar boli potrebni, kakor kedajkoli poprej.

Tudi obrestna mera vojnih posojilnic bi morala biti kolikor mogoče najnižja in bi v nobenem slučaju ne smela presegati obrestne mere, ki velja za posojila avstroogrške banke. (Cesarska naredba pa določa, da se morajo posojila vojnih posojilnic zaračunati zmiraj za 1% dražje, kakor pri avstroogrski banki. Op. ur.) Z 7 in 8% nimi denarji malemu obrtniku (in kmetovalcu: op. ur.) ni prav nič pomagano. Ako morejo naše združne posojilnice dajati denar po ceni, potem bodo to pač tudi državne posojilnice mogle storiti. Revizijska poročila kažejo, da je pri nas (Zveza avstrijskih nemških mestnih posojilnic: op. ur.) izredno malo posojilnic, ki bi zahtevale za posojila 7%. Velika večina daje sedaj, v času največjega denarnega pomanjkanja, posojila po 5 do 6 1/2%.

Posojilnice in vojno posojilo.

Za bati pa se je, da pride tudi za posojilnice čas, ko bodo morale za posojila obrestno mero povišati ali pa posojevanje sploh omejiti in se zadovoljiti le s podaljšanjem starih posojil. Za vojskovanje je namreč treba, kakor je rekel že Montecuccoli, treh stvari: Denarja, denarja in še enkrat denarja. Zato je bila tudi naša država primorana pozvati državljane, da dajo denar za vojno posojilo. Uspeh je bil tri milijarde kron, najlepši dokaz gospodarske moči Avstrije in nje prebivalstva. Tudi naše posojilnice (združene v Zvezi nemških šulcedeličevk) so se v veliki meri udeležile vojnega posojila in podpisale vsega skupaj okroglo 50 milijonov kron. Lep uspeh, ki ne dokazuje le domoljubja, temveč tudi finančno moč teh posojilnic.

Toda kjer je luč, tam je tudi senca. Zelo se je namreč bati, da zadruga vsled tega, ker so morale toliko hranilnih vlog porabiti za vojno posojilo, članom ne bodo več mogle v zadostni meri dovoljevati posojila, ki bodo potrebna za obrt, trgovino in kmetijstvo in da bo morebiti treba za nadaljnje poslovanje odpovedati celo nekaj starih posojil. Veselilo nas bo, ako se bo ta

bojazen izkazala kot neutemeljena. Mi to zelo želimo, kajti s tem bi finančna sposobnost in gospodarski pomen naših zadrug prišel še bolj do veljave in morebiti tudi do splošnega pripoznanja, ki ga doslej še ni bilo mnogo opaziti. Kar namreč stoji izven zadružnih krogov, nima z malimi izjemami navadno prav nobenega zmisla za zadružništvo. — Vedno in vedno morajo zagovorniki zadružne misli svet spominjati na to, da dajejo avstrijske denarne zadruge svojim članom letno več kakor dveinpol milijarde kron na razpolago. Kje bi se dobilo nadomestilo, ako bi se to veliko svoto zopet odtegnilo iz gospodarskega življenja?

Računski zaključki za leto 1914.

Vsem družbam, ki morajo javno polagati svoje račune, pri naša začetek novega leta nalogo, ki jo je sicer treba izpolniti vsako leto, ki pa vendar še nikdar ni bila tako težavna, kakor je letos. Je to dolžnost sestaviti računski zaključek za l. 1914. Ako bi stali že ob koncu svetovne vojske, potem bi bilo pri tem rač. zaključku mnogo manje težkoč. Toda vojska se nadaljuje, bodočnost je še zmiraj nejasna in ni nam znano, kaj bo še prinesla. **Največja previdnost in najstrožja vestnost mora biti radi tega posebno v tem letu načelo pri sestavljanju letnega računa.** Viseče terjatve, o katerih se je doslej zmiraj upalo, da jih bo končno vendarle mogoče iztirjati, v letu 1914 gotovo niso postale bolj varne. Izjema bi bila le tedaj, ako je dotični dolžnik slučajno z naročili preobložen vojaški dobavitelj. Proč torej z vsemi gnjilimi terjatvami prejšnjih let, s katerimi smo se doslej zmiraj tolažili! Za tiste terjatve, ki so vsled vojske postale negotovejše, pa je treba iz previdnosti pravočasno ustvariti iz čistih dobičkov posebne rezerve.

Posebno strogo bo treba ceniti vrednostne papirje, ker za konec leta ni uradno ustanovljene kurzne vrednosti. Zadruga naj se torej ravnajo po določbi § 31. trg. zakona, ki se glasi: »Pri sestavljanju inventure in bilance je vpisati vse premoženjske vrednote in terjatve s tisto vrednostjo, ki se jim v času sestavljanja lahko prisodi. Dvomljive terjatve je vpisati z dejansko vrednostjo, neizterljive pa odpisati.« Zadruga torej lahko po lastni volji in vesti cenijo vrednostne papirje, ker postavnega borznega kurza ni. Ceniti bodo torej morale papirje z previdnostjo natančnega trgovca in se bo vrednost morala pred vsem ravnati po obrestnih dohodkih posameznih papirjev. Papirje z stalnim obrestovanjem 4 do $4\frac{1}{2}\%$ n. pr. razne državne, deželne in občinske zadolžnice,

se bo lahko vpisalo po kurzu z dne 31. decembra 1913. Papirje, za katere se obrestovanje določa vsako leto sproti, n. pr. akcije bank, industrijskih podjetij itd. pa bo treba presojeti veliko strožje.

Deležne obresti.

Razun nekaterih mestnih posojilnic dobiček l. 1914 ne bo zaostajal za l. 1913. Tudi pri najstrožjem presojanju aktiv bo pri tem ostalo. Mnogo se je že razpravljalo o tem, kaj se naj zgodi z dobičkom. Dala so se že razna navodila, vendar ne velja vsako navodilo za vse enako. Razmere niso povsod enake in bo treba čisto posebno razlikovati med mestnimi in kmečkimi posojilnicami. Posojila na trgovce in obrtnike so gotovo nevarnejša, kakor posojila na kmetovalce. Saj so se pri slednjih za časa vojske finančijne razmere celo vidno poboljšale, kar je posledica višjih cen, ki jih sedaj plačujemo za kmetijske pridelke.

Pri razgovoru o uporabi čistega dobička iz l. 1914 se je ponovno nasvetovalo tudi neobrestovanje zadružnih deležev. Tega nasveta ne moremo brezpogojno sprejeti. Tudi v tem pogledu bo treba po treznem preudarku postopati povsod drugače. Znameniti nemški zadrugar prof. dr. Krüger (predsednik od Šulce-Deliča ustanovljene zadružne zveze v Berlinu. Op. ur.) razpravlja o tem vprašanju sledeče: »Ekstreme (pretiravanja) je treba zabraniti. Kakor bi bilo napačno, ako bi katera zadruga hotela deliti visoke deležne obresti vsled tega, ker ne bi hotela zaostati za prejšnjimi leti, ravno tako bi tudi ne bilo umestno, določitev deležnih obresti brez zadostnega razloga opustiti.« Nadalje pravi Krüger o visokih deležnih obrestih to-le: »Kjer so leta in leta razdeljevali visoke, morebiti celo previsoke deležne obresti, ker se je znižanju vedno protivil občni zbor, tam je sedaj pravi trenotek, da se odločno zahteva znižanje deležnih obresti. Razmere sedanjega časa so za to posebno ugodne«. Gotovo bi bilo najbolje, ako se v tem letu ne da nikakih deležnih obresti. Ne smemo pa prezreti da bi tako ravnanje razumeli le tisti člani, ki imajo vobče več razumevanja za presojanje bilance, torej splošno inteligentnejši ali razumenejši člani. Velika večina članstva tega razumevanja nima in bi vsled tega utegnila prevelika bojzljivost načelstva le slabo vplivati na člane in na vlagatelje. Zadružništvo je v splošnem zdravo. Zdravo telo pa prenese večje napore, kakor bolno.

Op. ur.: K temu bodi omenjeno, da imajo nemške mestne posojilnice z neomejenim delokrogom (takozvane šulcedelicevke) v Avstriji in v Nemčiji navadno zelo visoke deleže in vsled tega

velik deležni kapital. Neobrestovanje deležev se v takih slučajih občuti mnogo bolj bridko, kakor n. pr. pri ogromni večini slovenskih posojilnic, ki imajo žalibog kljub vsemu prigovarjanju še vedno prenizke deleže in v primeri s celim upravnim premoženjem premale deležne glavnice. Pri nas torej vprašanje obrestovanja ali neobrestovanja deležev za l. 1914 ne sme delati posebnih preglavic. Ves čisti dobiček naj gre le v rezerve in za združne namene.

Iz okrožnic »Zadružne Zveze v Celju« na članice.

1. Z ozirom na izjemne razmere je potrebno, da napravite za 31. december 1914 **poimenske izvlečke (inventure) iz glavnih knjig upnikov in dolžnikov**. Cela bilanca naj se torej razkroji imenoma na posamezne upnike in dolžnike. Najbolje je, da se v to svrhu porabi posebna knjiga take vrste, kakor so sejni zapiski. Knjigo je dobiti pri nas. To poimensko inventuro je napraviti v dveh izvodih. Oba izvoda morata biti podpisana od načelstva in nadzorstva in naj se potem en izvod nemudoma dpošlje nam v shrambo. **To je v sedanjih razmerah Vaša najvažnejša naloga, ki jo morate izvršiti čim preje, najpozneje pa do konca januarja 1915.** Pripominjamo še, da se naj pri posojilih, danih proti poroštvu, v poimenski inventuri vselej tudi pripišejo imena porokov. Tako pri dolžnikih, kakor tudi pri porokih morajo biti naslovi natančno označeni.

2. V soboto 12. decembra 1914 se je na Dunaju vršil občni zbor Splošne Zveze avstrijskih kmetijskih zadrug. Govorniki iz vseh kronovin so povdarjali, da se pripravlja za spomlad nenavadna napetost na denarnem trgu. Spravljajte torej denar skupaj, pripravljajte se! Iztirjavajte osobito obresti in primerne zneske na kapital. Sedaj imajo ljudje še denar, pozneje ga ne bo. Pri izplačevanju vlog se strogo držite moratorija in odpovednih rokov!

3. Na istem občnem zboru je govoril tudi poljedelski minister in je opozarjal na to, da smo na Avstrijskem precej glede vseh živil še na dobrem, le koruze (turšice) in ječmena bo zmanjkalo. Pozivamo Vas, da v interesu svojega članstva takoj pozveste, če in koliko bi se tega blaga pri Vas rabilo. Naročilo pošljite nam, da poiščemo dobrih in cenih ponudb!

5. Več zadrug ne pošilja rednih mesečnih izkazov o poslovanju. Blagovolite torej, ako niste poročali že vsak mesec posebej, poročati o poslovanju skupno za oktober, november in december. Koliko vlog, koliko posojil? Kako je bilo razmerje v isti dobi lani? Ali je zaznamovati kake posebnosti? Kako vpliva moratorij in skrčevanje moratorija? Prosimo o vsem tem zanesljiva poročila!

5. Med junaki, ki so padli za domovino, se nahajajo tudi naši zadrugarji. Blagovolite vse take slučaje iz vrst svojih združnikov nam javiti, da objavimo imena v »Zadrugi!« Pri padlih funkcionarjih naj se navede funkcija in doba te službe.

6. K novemu letu razpošiljamo običajne izvlečke iz knjig. Blagovolite pravilnost takoj potrditi, da ne bomo imeli nepotrebne dela.

7. Ako rabite pomoči pri sestavi računskega zaključka, nam to nemudoma javite.

8. »Zadruga« izhaja po novem letu vsakega 1. in 15. dne v mesecu. Blagovolite v listu inserirati svoje občne zборе in računске zaključke. Tudi s tem se list podpira.

9. »Zadruga« bo odslej redno objavljala rubriko »Vprašanja in odgovori«. Zadrugarje prosimo, da nas zalagajo z raznovrstnimi vprašanji, ki se tičejo zadrug in združništva. S tem bo mnogim čitateljem zelo ustrezno radi tega, ker se bo dalo iz takih vprašanj gotovo mnogo učiti. Kdor ve za zanimiva vprašanja, naj nam jih torej javi.

10. Vse zadruge naj v lastnem interesu uvažujejo važno okrožnico v zadevi podpornega zaklada!

Vprašanja in odgovori.

4. vprašanje: Ud načelstva je bil prej pod orožje pozvan, nego smo ga mogli registrirati. Prosi se za pojasnilo v tem ozirul

Odgovor: Ne kaže družega, kakor izvoliti novega člana načelstva. Sicer pa je mobilizacija bila razglašena še le koncem mesca julija. Vaš občni zbor je bil precej poprej in bi bili registracijo lahko pravočasno preskrbeli.

5. vprašanje: Ali se smejo ženske voliti v načelstvo in v nadzorstvo zadrug?

Odgovor: Gotovo! Izključeno bi to bilo le tedaj, ako bi pravila tega ne pripuščala. Zakonitih zadržkov pa ni. Na Slovenskem

posluje že več zadrug, kjer so v načelstvu ali nadzorstvu tudi ženske.

6. vprašanje: Ali se smejo člani načelstva podpisovati na dolžnih pismih kot priče?

Odgovor: Člani načelstva naj po možnosti ne podpisujejo dolžnih pisem kot priče. Člani načelstva so zastopniki posojilnice in so kot taki pravzaprav ena izmed obeh strank, ki sklepate med seboj posojilno pogodbo. Utegnilo bi se torej zgoditi, da bi kedo dvomil nad verodostojnostjo takih prič. Vendar pa podpisi takih prič ne morejo nikdar imeti tolike posledice, da bi mogel kdo vsled njih utajiti resnični obstoj dolga, o katerem govori dolžno pismo. Kajti obstoj posojila je razviden tudi iz kolekovanih združnih knjig, ki imajo pri sodnji tem večjo dokazilno vrednost, v čim lepšem redu se nahajajo. Ni torej nobena velika napaka ako člani načelstva podpisujejo dolžna pisma kot priče. Vendar se zelo priporoča, da se skušajo temu izogniti, ako je le mogoče.

7. vprašanje: Pri nekem dolžniku je v zemljiški knjigi zelo mnogo vknjižb. Posojilnica je na enem prvih mest, za njo pa drugih toliko, da nekateri zadnji ne bi bili pokriti, če bi prišlo do prodaje. Posojilnica že za dve leti ni dobila obresti. Kaj ji je storiti v tem slučaju zlasti v sedanjem vojnem času? Ako obresti iztoži in se vknjižijo, potem pridejo na zadnje mesto in nimajo tam vsled opisanega položaja nobene vrednosti več.

Odgovor: Ako je posojilo vknjiženo, potem spadajo zaostale obresti v zaostanku do treh let na isto vknjižno mesto, kakor kapital. Vam se torej ni treba bati izgube, ker so v Vašem slučaju obresti na dolgu še le dve leti. V splošnem pa se priporoča, da se glede obrestij naj nikdar ne trpi tolikih zaostankov. Čim več se tega nakopiči, tem težje bo dolžnik plačal.

Zadružne in razne gospodarske vesti.

Ali je trgovsko sodišče upravičeno določiti visokost združnega deleža? »Zemědělske a družstevni listy« priobčujejo o tem vprašanju članek, ki ga je napisal Miloš Stibler za »Oesterr. land. Genossenschaftspresse« in pripominjajo: »Izvajanjem članka moremo le v polnem obsegu pritrditi. Trgovsko sodišče si tu svoji pravico, katera mu po postavi ne gre. Določitev višjih združnih deležev od strani sodišča krši postavno avtonomijo zadrug

Trgovsko sodišče more le konstatirati, je-li se zadruga drže postavnih predpisov, ne more pa odločevati, ali ta in oni sklep služi v dobrobit zadruga ali ne. Sodišče nima za tako odločevanje niti potrebne kvalifikacije. Iz izvajanj ljubljanskega trgovskega sodišča, katerim je pritrđilo tudi nadsodišče, se vidi, da tem uradom manjkajo skušnje iz praktičnega združnega poslovanja. Za razsojanje o pravni strani združnih pravil je sodišče gotovo izvrstno kvalificirano, za presojanje gospodarske strani pa gotovo ne. Potrebno je, da se bodemo odločno branili proti vsakemu kršenju združne avtonomije. In ta bi v momentu, ko bi imela trgovska sodišča pravico odločevati v čisto gospodarskih zadevah pri zdrugah, prenehala. Ako bi smelo trgovsko sodišče diktirati višino združnih deležev, potem bi moglo tudi predpisovati zdrugam, koga naj volijo v načelstvo in koga ne, kateri sklepi načelstev in občnih zborov so veljavni in kateri ne. Saj bi moglo to svoje postopanje povsod opravičiti z utemeljitvijo, da škodujejo te in te volitve, sklepi itd. zdruzi. Zakonodajalec pa nikakor ni imel takega razumevanja združnega zakona pred očmi. Ako bi hotel kaj takega ustanoviti, bi bil gotovo skrbel za urade s potrebno kvalifikacijo.

Nova posojila. Nek nemški list piše sledeče: Hitro po Novem letu se bode kazala potreba dovoljevati združnikom nova posojila. Zadruga bodo vočigled sedanjemu položaju posojila gotovo precej omejile, ali — vsaj večje — ustaviti jih popolnoma ne bodo mogle. Samo ob sebi je umevno, da pride tu v prvi vrsti vpoštev finančni položaj zadruga. Ako zadostuje razpoložnina tudi za eventualna posojila, potem bo treba strogo gledati, da se pravilno porazdelijo med kredita vredne združnike. Ne sme se dati nekaterim tako velikih posojil, da bi bili s tem drugi vredni prošnjiki občutno prikrajšani. Naj se torej dovoljujejo mala posojila — v priličnem razmerju z gospodarstvi posameznikov — ali tudi ta le v neobhodno nujnih slučajih. In uporabo posojila bo treba kontrolirati. Storit bi se moralo to že v normalnih časih — sedaj pa je to toliko bolj na mestu. Zadruga nimajo namena, pospeševati lahkomiselnosti posameznikov, temveč imajo skrbeti za napredek in prospeh njihovega gospodarstva. Načelstva naj zato nikar ne dovoljujejo posojil za namene, ki niso neobhodno potrebni in neodložljivi. Prošnjiki naj verodostojno dokažejo, za kaj rabijo denar. Nobenega posojila naj se ne dovoli za dalj ko dobo enega leta in naj se vsakemu pove, da bo moral denar na jesen vrniti. O hipotekarnih posojilih ne sme biti sedaj govora. Bodimo oprezni in varčujmo s svojimi sredstvi do skrajnosti! Nikakor ne vemo,

kako dolgo bo trajala vojna in kaka bo ta letina; ne vemo tedaj ali ne bomo morali velik del zadrugam zaupanih vlog vrniti. Velike previdnosti je treba tudi pri posojilih za žene vojakov. Ni priporočljivo dajati ženam denar brez izrecnega dovoljenja in soglasja moževega. Ako bo prosila žena za kredit v imenu svojega moža, ne bode mogoče na ta način dati posojila. Povsod bi niti dolžno pismo ne moglo biti pravilno podpisano. V takih slučajih bo morala žena sama pristopiti k zadrugi in bo se dalo posojilo na njeno ime. Večinoma so žene solastnice posestev in torej ne bo treba imeti skrbi za varnost posojil. Žene, ki so solastnice dobrih posestev, bodo tudi našle primerne poroke.

Zanimiva seja mednarodnega kmetijskega zavoda v Rimu.

Dne 31. vinotoka 1914 se je zbral v Rimu stalni odbor mednarodnega kmetijskega zavoda in zanimivo je, da so poslale svoje zastopnike tudi one države, ki se sedaj med seboj bojujejo. Mednarodni kmetijski zavod v Rimu izdaja revije in knjige v več jezikih. V teh publikacijah se bavi z vsemi važnejšimi kmetijskimi zadevami in daje o njih pregled iz celega sveta!

Po doslej nam došlih poročilih so umrli za domovino sledeči zadrugarji:

1. **Ivan Oset**, posestnikov sin v Št. Jurju ob juž. žel., tajnik in član načelstva Kmečke hranilnice in posojilnice v Št. Jurju ob juž. žel.
2. **Franc Svet**, posestnik v Kaplivasi, član Hranilnice in posojilnice v Št. Pavlu pri Preboldu.
3. **Janez Bezovnik**, posestnik v Florjanu, član Posojilnice v Gornjemgradu.
4. **Franc Lubej**, posestnik v Repnem, ud načelstva Kmečke hranilnice in posojilnice v Št. Jurju ob juž. žel. in predsednik nadzorstva Jubilejne mlekarne istotam.

Časten spomin!

Vabimo na
občni zbor

ki se vrši na Svečnico, dne 2. februarja v Dražgošah, na Pečeh št. 1 s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva. — 2. Poročila nadzorstva. — 3. Potrditev letnega zaključka za l. 1914. — 4. Slučajnosti. Začetek ob 5. uri popoldne.

V Dražgošah, 10. januarja 1915.

Hranilnica in posojilnica v Dražgošah,
registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Ivan Stupica.

M. Jelenc.

Južno-štajerska hranilnica

v Celju

Nar. dom

Sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure popoldne in jih obre- $4 \frac{1}{2} \%$ od dneva stuje po $4 \frac{1}{2} \%$ po vlogi do dneva dviga ter pripisuje obresti vsakega pol leta h kapitalu. — **Rentni davek plačuje hranilnica sama ter ga ne odteguje vlagateljem.** Za varnost vlog jamčijo okraji: Šmarje, Šoštanj, Sevnica, Vrankso in Gornji-grad in rezervna zaklada, katera znašata že nad 350.000 K. Ker nima namena iskati dobička, zato razdeli znatne svote v občekoristne in dobrodelne namene za gori navedene okraje.

Dosedaj je dovolila za dijaške stanove **30.000 K**, za napravo potov **5.000 K**, različnim učnim zavodom in za ustanovitev slovenske obrtne strokovne šole **12.000 K**, za podpore različnim požarnim brambam in v kmetijsko gospodarske namene nad **6.000 K**, hranilnico ustanovivšim okrajem izplačalo okolo **45.000 K** za dobrodelne, skupno tedaj nad **100.000 K**. — **Sprejema tudi hranilne knjižice** drugih, posebno neslovenskih denarnih zavodov in jih obrestuje, ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

